

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Iacobi Philippi Tomasini Sancti Georgij ab Alga Venetiarum Canonici Secularis De Donariis ac Tabellis Votivis Liber Singularis

Tomasini, Giacomo Filippo

Vtini, 1639

III. Donariorum Species diuersæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13253

*et crura Deorum vel genua incerare apud Iuvenalem Satyra x. v. 54. & 55. & saxa (ideſt Deorum Statuas) illita ceris Prudentio Lib. i. contra Symmachum. Supplicantes enim eorum genua veluti miſericordiæ ſymbola tangebant, quorum ſectendi erant animi, quod ea maximè eſſent obuia, vel ut Lib. xi. Cap. xlv. loquitur Plinius, quod inſit ijs vitalitas. De qua fortassis Horatius Epod. 13. *— — — — — dumq; virent genua.**

Quem adorationis morem non ſolis Phœnicibus (ut notat Scholiaſtes Euripidis in Phœniſſ.) ſed omni ferè populo communem fuiſſe conſtat ex Comico Aul. Act. 3. Sc. 30.

Atqui pol' hodie non feret, ni genua conſtrificantur.
Et paucis interpoſitis:

Nunquam hercle facerem, genua ni tam nequiter fricaves.
Planius omninò. Poëta diuini operis ix.

Et genua amplectens effatur talia ſupplex.
Qua ſimilitudine ardentiffimam eſſagitationem expreſſurus Junior Plinius Lib. i. Epift. xviii. *Viſa eſt ſocrus mea aduoluta genibus, ne agerem obſecrare.* Et Poeta *Aeneid. i. r. i.*

Dixerat & genua amplexus, genibusq; volutus.
Inde Fortune volubilitatem monſtraturus Stoicorum Princeps de Tranquillitate Animi Cap. xi. *Horæ momentum intereſt inter ſolium & aliena genua.* Sed de his uberius, ubi ſingula Donariorum genera expendentur.

CAPVT III.

Donariorum ſpecies diuerſæ.

DONARIORVM maietatem præ ceteris inſigniter augent ex Voto erectæ ſæpius ſacræ Aedes. De quibus quamuis peculiare volumen Imperatori dicaffe Eusebium de Vita Constantini Lib. iv. Cap. xl. referat Vir quidam eruditus, nihil tamen ſimile iſtic loci extat, quin Cap. xxxix. eiufdem Lib. iv. *De multitudine Donariorum*

inscripto, sensu planè diuerso *sigillatim* (inquit) *jam oratione persequendi otium non datur.*

Constat sanè non omnes gentes Tempia Dijs dicasse; & quidè m multorum opinio est, Romanos more Persico centum & septuaginta annos sine Templis & Deorum simulacris fuisse. cui sententiè cur minus subscribam suadet Liuius Lib. 1. asserens, quòd Romulus Ioui Feretrio in Capitolio templum dicauerit, ibi enim *cum hostium spolia ad Quercum pastoribus sacram deposuisset, simul cum dono designauit templo Iouis fines, cognomenq; addidit Deo; Iuppiter Feretris, inquit, hac tibi victor Romulus Rex regia dona ferro, templum ijs regionibus, quas modò animo metatus sum, dedico, sedem opimis spolijs, qua Regibus ducibusq; hostium caesis me auctorem sequentes posterì ferent.* Huic cellas Iunonis, & Mineruæ fuisse additas, indicat è multis vetus Inscriptio ex voto facta in agro Mediolanensi:

IOVI. O. M.

IUNONI

MINERVÆ

Q. V. G. V. S. L. M

Vnde proculdubio conditoris exemplo inter ceteros honores Senatus hunc etiam Iulio Cæsari decreuit, teste Dione Lib. xlv. *ut opima spolia in templo Iouis Feretrij suspenderet, quasi sua manu Imperatorem hostium aliquem occidisset.* Tanto autem in precio hæc fuit Aedes, vt Cæsarem Augustum præter consuetudinem Romanam huc Lauream intulisse notet idem Lib. 11. secutus forsàn maiores hinc etiam Victoriæ, Pacisq; monumentum optimus Princeps seculis extare voluit.

Ioui Statori Templum pariter ex voto Romulus condidit hac forma, ex Liuiò: *Hic ego Templum Statori Ioui, quod monumentum sit posteris tua presenti ope seruatam esse Urbem voueo.* Eum alij à sistendo, alij à stando nomen habere volunt. Sunt qui putant delubrum consecrassè Romulum, & hoc templum Ioui Statori à M. Attilio Regulo Consule in bello Samnitico votum, & postea extructum. de quo Liuius: *Consul manus ad prælium attol-*

lens,

lens, voce clara, ita ut exaudiretur, templum Ioui Statori vouet, si consti-
tisset à fuga Romana acies, redintegratoq; praelio cecidisset, vicissetq; Le-
giones Samnitium.

De Templo Iouis Capitolini audiamus Tacitum: vouerat
hoc templum Tarq. Priscus Rex bello Sabino, ieceratq; fundamenta spe ma-
gis futurae magnitudinis, quam quò modicæ adhuc populi Romani res suffi-
cerent. Hoc ipsum I. Cæsar post suis muneribus adornauit,
Sueton. *Ædes sacras vetustate collapsas, aut incendio absumptas, easq;
opulentissimis donis adornauit, utpote qui in Cella Capitolini Iouis xv. pon-
tus auri, gemmasq; & margaritas quingentes H-S una donatione contule-
rit.* Hic Statua aureæ Victoriæ conspiciēbatur, & in hoc Fa-
no Imperatores ad bellum ituri auream coronam in sinum Iou-
is deponentes, Vota nuncupabant. In hoc pariter extabant
duæ coronæ aureæ, quarum alteram Galli Ioui Optimo Ma-
ximo consecrarunt, alteram Carthaginenses, ob partæ victo-
riæ in Samnites congratulationem Romam miserunt. Præter
hoc Templum in Capitolio aliæ duæ Ædes Iouis fuerunt vo-
tæ à L. Furio Purpureone. Ioui item Victori Ædem vouit
L. Papynius Cursor bello Samnitico, Linius; & Q. Fabius, si
legiones hostium fudisset, paucillum mulsi, priusquam teme-
tum biberet, sese facturum, idq; votum Deis cordi fuisse.

Ioui etiam Tonanti Ædem Octavianus consecrauit, Sueton-
io teste, *liberatus periculo, cum expeditione Cantabrica per nocturnum
iter lecticam eius fulgor perstrinxisset.* Ioui Conseruatori Domi-
tianus Ædem erexit, quod ipsum in seditione Vetelliana à fu-
rore hostium conseruasset.

Saturni & Opis templum Tullium Hostilium eo etiam tem-
pore vouisse, quo cum Sabinis bellum gerebat, memorat Dio-
nyfius Hal. Lib. III. Item Macrobius Lib. I. Saturnal.
Cap. VIII. & Lib. II. Cap. VI.

Ædem Honoris, & Virtutis etiam M. Marcellus vouit. T. Li-
nius Dec. III. Lib. III. Val. Max. Lib. I. Cap. I. Plutarchus in
Vita Marcelli.

Iunoni Reginae ex spolijs de præda à Veientibus parta
Tem-

Templum à Camillo Dictatore votum tradidit Livijs .

Cæsarem Octavianum Apollinis in palatio Templum de-
dicasse auctor est Dion. Hist. Rom. Lib. lxxi. Ex quo ipso Li-
bro xlv. etiam constat ob perfectionem Fani Veneris ludos
ex voto celebratos . Idem, Bruto & Cassio devictis, Tem-
plum Marti Vltori dicavit . De quo Suetonius : *Ædem Martis*
vello Philippensi pro ultione paterna suscepto, vouerat : & paulò post :
Publica opera plurima extruxit, ex quibus præcipua, Forum cum Æde
Martis Vltoris, Templum Apollinis in palatio, Ædem Tonantis Iouis in
Capitolio . De Æde Martis indicium præbet Numisma argen-
teum insignis magnitudinis apud Cl. Galuanum, cuius ico-
nem dedit Hubertus Golzius in Cæs. Aug.

Isidi & Osiri extructam fuisse Ædem ostendit exiguum
marmor Romæ Anno MDC xxxiv. erutum :

PRO SALUTE. DOMVS. AVGVSTI
EX CORPORE. PAVSANIORVM. ET
ARGENTARIORVM. ISIDI. ET
OSIRI. MANSIONEM
ÆDIFICAVIMVS

Nec postremo loco habendum quod scribit Festus : *Pietati*
Ædem ab Æelio consecratam aiunt, eo loco, quo quondam mulier habita-
verit, quæ patrem suum inclusit in carcere mammis suis clam aluerit . De
ceteris in Calendario Romano antiquo, quod post utilissimos
Giraldi labores suis scholijs eruditiss. Petrus Ciaconius, &
Paulus Manutius Pater, omniumq; nouissimè Thomas Den-
psterus euulgavit .

Eiusmodi verò consecrationem Senatus auctoritate insti-
tutam patet ex Livio Lib. xlii. Alter è Censoribus M. Ami-
lius petijt ab Senatu, ut sibi dedicationis Templorum Regiæ Junonis, &
Diane, quæ bello Ligustino ante annis octo vouisset, pecunia ad ludos decer-
neretur, viginri millia aris decreuerunt . Dedit aut Ædes, utranq; in circo
Elaminio . Et mox : Idem dedicavit Ædem Larum per marinum in cam-
po, vouerat eam annis undecim ante I. Æmilius Regillus in duali prælio ad-
uersus Præfectos Regis Antiochi . supra Valvas Templi tabilla cunctiva

hoc fixa est. DVELLO MAGNO REGIBVS DIRIMENDO.

At ne longior sim, id saltem monuisse operæ fuerit, omniferè Tempia ex voto erecta: nec ea semper intelligenda apud scriptores immensæ molis ædificia, sed Ædes sacras in speciem ex argento factas in Fanis fuisse suspensas. Quod ex Actor Cap. XIX. v. 24. facile est colligere. Vbi *Demetrius quidam nomine argentarius, faciens Ædes argenteas Dianæ præstabat artificibus non modicum questum.* Ceterum fuerintne Ædes istæ, ut suspicatus es in hunc locum D. Chrysostomus Homilia xlii, Ædiculæ & cooperacula, quæ Ciboria vocabantur; aut thecæ (quod putarunt quidam) in quibus signa Dianæ, aut characteres Ephesij, non hic disputabo. Tempia fuisse apertè indicat textus ipse, qui habet *væç*, hoc est *Tempia*. Ædiculæ enim argenteæ, ad similitudinem Templi magnæ Dianæ, simulacra eius continebant. Qualia vel ad collum, aut in pileis & vestibus fuisse gestata, non præter rem ad hunc locum opinatus fuit Cornelius à Lapide variæ lectionis Theologus. Quomodo intelligendus, ut suspicor, in Verrem Cicero, quando ait, Ædem Mineruæ in Apollinis Fano positam. Eiusmodi igitur Ædiculis continebantur Deorum signa, quæ Dijs propria dicantur. Hinc Minucius Felix in Oct. *quid forma ipsa & habitus? nonne argumenta ludicra & decora Deorum vestrorum? Vulcanus claudus & debilis &c.*

Horum verò dedicandorum veterem formulam ex Varro-
ne omnis literaturæ peritissimus Iosephus Scaliger suis ad Fe-
stum Castigationibus hanc recitat, TEMPLA TESCA Q.
INCITA. SVNTO. QVA AD. EGO. CASTE. LINGVA.
NVNCVPAVERO. OLLA. VETER. ARBOR. QVIS QVIS.
EST. QVAM. ME. SENTIO. DIXISSE. TEMPLVM.
TESCVMQ; ESTO. IN. SINISTERVM. OLLA. VETER.
ARBOR. QVID QVID. EST. QVOD ME SENSIO.
DIXISSE. TEMPLVM. TESCVMQ; ESTO. IN. DEXTERVM.
INTER. EA. CONREGIONE. CONSPITIONE.
CONTVMIONE. VT ETQ; RECTISSVME SENSI.

Ac

At multis retrò seculis Moises de Iacobo Patriarcha disse-
pens Geneseos Cap. xxviii. v. 20. Vouit etiam votum dicens:
*Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via per quam ego ambulo &
dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, reuer-
susq; fuero prosperè ad domum patris mei; erit mihi Dominus in Deum, &
Lapis iste quem erexi in titulum vocabitur DOMVS DEI.*

Cuius vsus si spectemus, quid vetat quin ARÆ loco fue-
rit, quæ non minori cultu quam Ædes vouebantur, nec minori
priuilegio fontibus pro Apylo erant: quod in hunc vsq; diem
à populis cultioribus seruatur? Patet id ex gemina Inscri-
ptione veteri. Quarum primam dedit Vvolfgangus Lazius
Polyhistor. Cl. Com. Reip. Rom. Lib. vi. Cap. i. sed ob fa-
cilem ex affinitate inter se literarum commutationem sine
sensu varièq; corruptum. Ideoq; emendatiorem ex Grute-
ro hic repono:

IVNO. R. ET. MINER. SAC
GENIO. COH. III. BRIT. ARAM
T. FL. FELIX. PRAEF. EX
VOTO. POSVIT. L. M.
DEDICAVIT. KAL. DEC
GENTIANA. ET
BASSO. COS

Alteram, quæ uniuersum penè huius religionis ritum con-
tinet, diuersis scriptoribus hæcenus mutilam ex Saxo veteri
exhibemus quod Salonis in Dalmatia repertum, & V. C.
Io: Baptistæ Rhamusij cura, impensisq; ad vetusti Codicis fi-
dem suæ integritati restitutum, sub æneis Andreae Naugerij,
& Hieronymi Fracastorij iconibus hodiè Patauij spectatur in
pariete fornicis ad Portam propè Pontem S. Benedicti non
longè ab ædibus Rhamusianis, ex duobus segmentis: quorum
recentius legentibus minutori caractere dexteram versùs
occurrit.

L. Helio Caesare Imp. P. Coelio & ALBINO VIBULLIO PIO CO

VII Idus OCTOBRES

Hanc

Cn. Domitius Valens II. vii. ID. praEEVNTE C. IVLIO SEVERO PONTE

Legem dixit in ea verba quae infra SCRIPTA SVNT

Iuppiter optime maxime quandoque tibi BODIE, HANC ARAM DABO DEDICABOQUE EOLLIS LEGIB.

Illisque regionibus dabo dedicoque quas hic BODIE P. AL. AM DIXERO uti infimum solum huius AR. AE ES

Iac. Phil. Tomasinus *Si quis hic hostia sacrum faxit quod magnum nec PROTOLLAT ierico tamen brobe factum ESTO CETER*

Leges huic arae eadem sunt quae arae Dianae sunt in AVENTINO Monte dicitur Hae Legibus hisce REGIONI

Sicuti dixi hanc tibi aram Iuppiter optime maxime DICO Dedicoque uti sis volens propitius mihi COLLEGIS Q;

Meis decurionibus colonis incolis coloniae maritiae IVLLIAE SALONAE coniugibus Liberisque NOSTRI

Hanc inscriptionem à Viris magnis diuersè mutatam Laurentius Pignorius omnis Antiquitatis atq; in primis patris scientissimus disertissima ad V. C. Abb. Albertinum Barisonum epistola suo nitori vindicauit. Vbi vir doctissimus Fuluij Ursini auctoritate, & antiqui lapidis indicio, excluso Imperatoris nomine, reposuit: AELIO. CAESARE II. Emendationi namq; lucem præfert gemina in Panuini Fastis Inscrip-
tio: Prima est.

L. AELIVS. CAESAR. TR. POT. COS

Alterâ.

L. AELIO. CAESARI. DIVI
HADRIANI. AVG. F.
COS. II. F.

Nec minus verè, quæ perperam in saxo Patavino distincta leguntur nomina iunxit Pignorius noster. COELIVM enim BALBINVM summæ auctoritatis fuisse satis indicat hæc inscriptio:

P. COELIO. P. F
SER. BALBINO
VIBVLLIO. PIO
X. VIRO. STILITIBVS. IVDIC
VI. VIRO. EQVIT. ROM
TVRM. QVINT. TR. MIL. LEG
XXII. PRIMIG. P. F. ADLECTO
INTER PATRIC. AB IMP. CAES
TRAIANO. HADRIANO. AVG
SALIO. COLLINO QVEST
AVG. FLAMINI. VLPIALI. PR. DE
FIDEI. COMISS. COS
DESIGNATO
DECVRIONES. SVA. PECVNIA

Optimè igitur pro ALBINO legendum censuit BALBINO. Nomini enim fissura lapidis primam literam ademittit.

Et quidem cuilibet Aræ imminebat suus Tutelâris: Athe-
nis

nis tamen Ara erat DEO IGNOTO posita, ex Act. Apostol. Cap. xvii. v. 23. cuius hæc circumfertur Inscriptio:

ΘΕΟΙΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΚΑΙ ΛΙΒΥΗΣ

ΘΕΩΙ ΑΓΝΩΣΤΩ

ΚΑΙ

ΕΞΕΝΩΙ.

hoc est, *Dijs Asia, & Europa, & Libya, Deo Ignoto, & Peregrino.* Huius autem Dei nomine Athenienses omnium Numinum supremum intellexisse creduntur: qui in Ara Romana apud Transiluanos MAXIMVS legitur. Variam quidem eius facti causam adferunt interpretes Theologi de Incarnatione, celsitudine, & incomprehensibilitate Dei. Quid si hoc veluti argumento silentium indixerint prisca sapientes? Veteres enim Romani, teste Plinio Lib. III. Cap. v. arcanum Urbis nomen siue Dei Tutelaris noluerunt innotescere, ne ipso cognito hostes carminibus & præstigijs, ut notat Plut. in Quæst. Rom. Deos euocarent. Ideoq; vincetos tenebant, ne aliò diuerterent. Taceo Oblivioni antiquitus Aras fuisse dicatas. Carmen autem quo Dij euocabantur cum ciuitas oppugnaretur, ex Libro v. rerum reconditarum Samonici Sereni à Macrobio Lib. III. Saturnal. Cap. IX. hic subdam. *Si Deus, si Dea es, cui populus, ciuitasq; Carthaginensis est in tutela, teq; maxime ille, qui Urbis huius, populiq; tutelam recepisti, precor venerorq; veniamq; à vobis peto, ut vos populum ciuitatemq; Carthaginensium deseratis, loca, templa, sacra, urbemq; eorum relinquatis, absq; his abeatis: ei; populo ciuitatiq; metum, formidinem, oblivionem iniiciatis, proditiq; Romanam ad me meosq; veniatis; nostraq; vobis loca, templa, sacra, Urbs acceptior probatiorq; sit: mihi quoq; populoq; Romano militibusq; meis præpositis sitis ut sciamus, intelligamusq;. Si ita feceritis, VOVEO VOBIS TEMPLA, LVDOSQVE FACTVRVM.*

Statuas porrò certis incantationibus in confinibus Imperij sub terra defossas reperio, quæ barbaros intra suos limites continere credebantur, de quibus in Heliogabalo (vel ut

in

in quibusdam numis Elagabalo) Spartianus , & in Aureliano Vopifius . Inuentum certis locis sacrifici u facere ; qua Barbari transire non possent . Hinc apud Photium : Historicus ait à Valerio quodam intellexisse de statu argenteis magia excantatis ad prohibendum barbarorum accessum . Quò spectat Codini relatio qui ait : Thieneum fabricasse tres Ciconias easq; excantatas magia sibi obuersas statuiffe , quo facto , eam regionem non amplius Ciconiarum insultu laborasse .

Celebris est inter multas Ara ab Atheniensibus peste laborantibus Apollini consecrata . De qua Bessarion in Apologia Platonica Lib. I. Cap. VIII. Quia aliquando Athenenses Apollinis oracula sciscitati , quo pacto à pestilentia , qua maxime vexabantur , possent liberari , huiusmodi responsum acceperunt . Ita demum sospitem futuram ciuitatem , si illius Aram , cuius figura cubica erat , duplicarent . Mitto Aram Veneri erectam , Musis pariter , Gratijsq; à Dosiada sacratam . Aram quoque Pythiam Publilij Optatiani Porphyrij , de quibus uberrime Clarissimus nostri æui Philosophus Fortunius Licetus .

Verum & Aris Statuas Deorum addidisse Veteres , ostendit marmor elegans apud Adem Vici Ciuedati in agro Brixiensi :

MERCVRIO MAXIMO

CONSERVATORI ORBIS

C. SILIUS FVNDANVS

C. FIL. QVIR. XV. VIR

SACR. FAC. STATVAM

ET ARAM CC.

V. S. L. M.

Palladia locis sacris olim ritu non admodum dissimili vota , docet in Heliogabalo Lampridius : Signum quod Palladium esse credebat abstulit , & auro vinctum in sui Lei templo locauit . Rectè quidem credebat . Innumera enim Palladia in Vrbe extabant , ut auctor est Strabo . Palladium verò fuisse ligneum sigillum constat ex Olympiodoro : Palladium paruum signum ligneum , quod esse aiebant magia sacratum ad custodiendum imperium Troie . Sic Io: An-

tio-

tiochenſis de Principatu: Palladium in Troia ſigillum erat ab Aſio quodam Philoſopho fabricatum in tutelam Urbis. Imò reliquorum etiam Deorum ſimulacra in Votum coëmpta, oſtendit Ruſus Feſtus Auienus:

Venditor inſignem referens de marmore Bacchum

Expoſitum pretio fecerat eſſe Deum.

Nobilis hunc quidam funeſta in ſede ſepulchri

Mercari cupiens compoſiturus erat.

Alter adoratis, ut ferret munera templis.

Reddebat ſacro debita VOTA loco.

Effigies etiam Deorum Votis præpoſitas canit Val. Flac. Ar-
gon. Lib. v.

Nec dona, nec Aræ

Deſuerint tellure meâ: veneranda fluentis

Effigies æ Phafi manet.

Aræ præterea Aræ loco erant, quum non minùs Aræ, ſeu loculi deſunctorum, quàm ipſæ Aræ, ex Voto exſtruerentur. Quod ſatis comprobat Inſcriptio Romæ propè S. Apollinaris ædem in Hortis quondam Card. Rothomagenſis.

COCCEIÆ. NICE. DOMITIÆ

F. CHRYSÆ M. MERCURIO M.

VIX. ANN. XXIV. M. LIII. D. XXIII

HERMES. COCCEIVS. BASS.

ACT. CONTVGE. BENE. M.

ÆTERNAM. TIBI. SEDEM. HERMES. ARAMQUE

DICAVI. ARAMQUE

NICE

Cetera liquæ nihil ad rem noſtram, in laborioſo Gruteri Inſcriptionum opere curioſis patent.

Hinc fortaliſs ad Principum decus pro tumulis erecti anti-
quitiſs tot Maſoleæ, tot Obeliſci, ſeu Pyramides. Reinte-
rigit Statius Lib. v. Sil. 3.

Atq; utinam fortuna, daret mihi Manibus Aræ,

Atq; utinam templis opus, æriamq; aducere, molem

*Cyclopus scopulos ultra, atq; audacia saxa
Pyramidum, & magno tumulum pratexere luco.*

Defunctis verò Ara etiam dicari consuevit, quemadmodum ex veteri lapide ostendit vir Cl. Ioan. Meursius de Funere Cap. xxxi. Druso veterem Aram fuisse sitam scribit Tacitus 11. Annal. Huic autem cupresso vittisq; nigris, aut cæruleis decoratæ per Anniuersarias exequias imposita fuisse munera colligo ex 111. Aeneidos:

*stant manibus Ara
Ceruleis mæsta vittis, atraq; cupresso.*

Æt. v. vers. 100.

*focij, quæ cuiq; est copia, lati
Donaserunt, onerantq; Aras, mactantq; iuencos.*

Vbi Vaccam sterilem fuisse mactatam, ex Homero 11. Iliad. manifestum est. Nigras etiam oues prægnantes, ex Euripide in Hecuba. Hinc Tibullus Eleg. 11. v. 64.

Concidit ad magicos hostia pulla Deos.

Aliàs cadauere rogo imposito, cum ignis subijceretur, Amici extrema Dona simul cremanda conferebant. Huius rei manifestum est indicium apud Cl. Io. Galuanum, vbi in lucerna antiqui operis ænea ritus funebres eleganti artificio exhibente amicus quidam vasculum preciosi, ut videtur, odoris gestat. De quo, modò negociorum moles permittat, non pauca antiquitatis ille condus ac promus in publicum adferet. Ita apud Euripidem in Oreste Helena ad Electram:

*Accipe inferias has in manibus & comas meas,
Pergensq; ad sepulcrum Clitemnestra
Dimitte ibi mel cum lacte mistum, & vini spumam,
Et stans in summo tumulo dices ista:*

HELENA SOROR DONAT DE HIS INFERIIS.

His etiam animalia defunctis olim cariora accessisse patet, apud Homerum 22111. Iliad. ubi gemini catelli pyrae imponuntur. Simile quid obseruasse Aegyptios mihi persuadet, quod Vir egregius Io. Vveslingius è Pyramide exemptum

D cum

cum cadauere humano, morte generis condito, dentibus eximie
renidentibus Catulum possideret. Sed cuius conspectum
nobis inuidit hibernæ navigationis tempestas, quæ dubiè sa-
ctati Nautæ pro superstitione recepta possessorem tardis pre-
cibus exorabant, ut earum illud longi itineris monumentum
Neptuno furenti deuoueret. *Cretenfis* (inquit Iulius Firmicus
Lib. de err. Proph. Rel.) *ut furentis Tyranni (Iodis) seuitiam miti-*
garent, festos feriens dies statuunt, & annum sacrum in eorum consecratio-
ne componunt, omnia per ordinem facientes, quæ uer moriens aut fecit, aut
passus est. Quibus eleganter subiungit idem: *sic in honorem tyranni*
à se uiente plebe Deus factus est, qui habere non potuit sepe uictam. Quo
certè sarcasmo de inepta hac apotheo si nihil adferri potuit
uerius.

In funere quoque non nisi diem *Kali* inaugurationem habuisse
annotat Donatus in Phormionem Terentij. Veteribus enim
nonus dies ut nascentibus erat lustricus, ita mortuis festiuis.
Vnde Nouendiales ferie apud Festum, quas Paulus ibidem
à numero dierum dictas censet. *huic quoque dicitur in sacris*
huic referenda fuerit cogitent eruditi tabula marmorea
cupressum continens duobus uitis utrinque cinctam, cui præter
duo nomina ΑΤΑΙΒΩΩ ΚΑΙ ΜΑ Α ΑΒΗΑΩ diuersi inscripti
erant characteres Græci, Hebraici, & Chaldei, ut refert de
Statuis Romanis Vlysses Aldrouandus in monte Quirinali
apud Cardinalem Carpensem. Adde, sintne de simili Ara
hæc Senecæ Cap. xiv. de Tranquillitate animi intelligenda,
ut suspicor; Tumulosa quoque Casari Deo nostra, hebat quotidianum sacrum.

FORA, & PORTICVS Dijs eadem ratione à Veteribus
consecrabantur, Dione teste Hist. Rom. Lib. xliiii. Iulius Cesar
etiam Forum & Templum Veneris, quam sui generis auctorem ferebat, con-
secrauit. De Foro à Casare constructo Suetonius. Nullum lar-
gitionis, aut officiorum generis publicæ, priuatimq; omisit. Forum de man-
bijs inchoauit. diuis area supra sesterium millies constitit, quæ summa
secundum Budei calculum, uicies quinquies centena millia
coronatorum efficit. Item, Forum Obsoniorum, & Gymna-
sium

sum, à Nerone dedicatum memorat idem Dion. Lib. lxx.
De Porticu idem Lib. xlix. *Emilius Lepidus Paulus Porticum, quæ
Pauli dicitur in Consulatu suo dicauit. In hanc rem est prope Puteo-*
los in saxo hæc Inscriptio:

IOVI. VICTORI
TREBONIVS. GALLVS. COS
PORTICVM
EX. VOTO. FECIT
DEDICAVIT. X. KAL. MAIAS
APRIG. ANNO. M. ATI... COS

Romæ etiam hæc videtur in basi quadrata, magna litera pal-
mari oblonga, Anno M D LIIV. reperta in viculo fabrâ ferrâ-
riorum, retrò Pompeij theatrum, quam Pighius V. C. vidit &
exscripsit.

GENIO. IOVII. AVG.
IOVIA. PORTICV. EIVS. A FVNDAMENTIS
ABSOLVTA. EXCVLTAQVE
AELIVS. DIONYSIVS. V. C. OPERI. FACIVNDO

Cur autem Iouia Porticus, nisi quod vel rebus Ioui factis,
aut lætis & Ioue dignis dicarentur? Silvano etiam. sacratam
fuisse Porticum ostendit tabella marmorea Lucij Fauni ætate
Romæ eruta, quam in vinea Card. Carpensis in Quirinali vi-
dit Smerius.

SILVANO. SANCTO. ANTIQV.
L. VALLIVS. SOLON
PORTICVM
EX. VOTO. FECIT
DEDICAVITQVE. K. APRILIB.
PISONE. ET. BOLANO. COS

Eidem cum porticu, exedra & signum æneum dicata à C. Austunio medico patet ex Inscriptioe Romæ in Auenti-
no in hortis Maximorum.

Æsculapio pariter & Hygiæ Porticum ex Voto dicatam
fuisse, indicat marmor Albæ Iuliæ apud R. P. Iesuitas :

ÆSCVLAPIO. ET
HYGIAE. P. AEL. SY
RVS. AVG. M. SEP. APVLE
ET. VALE. SEVERA. CON
IVX. ET. AEL. SYRA. FIL

EXI. VOTO. PORTICVM

PEDES. XXX

Quemadmodum verò Porticus frequentabant sapientum
congressus, ita etiam BIBLIOTHECAS procul abesse no-
luerunt Veteres, ut ex præclaris ingeniorum monumentis de-
pendens mortalium gloria in Deorum tutela esset. Suetoni-
us in Augusto Cap. xxix. *Templum Apollinis in ea parte Palati-
næ domus excitavit, quam fulmine iclam desiderari à Deo haruspices pronun-
tiarant. Addita Porticus cum Bibliotheca Latina Græcâq;.* Ideoq; hæc
Bibliotheca Apollinis dicebatur. Latinæ Inscriptio Romæ
in ædibus Maffecianis ad Agrippinas Thermas in tabella mar-
morea adhuc exstat :

SVLPICIAE

THALLVSAE

ANTIOCHVS. TI. CLAVDI

CAESARIS. A. BYBLIOTHECA

LATINA. APOLLINIS

CONIVGII SVAE

BENE. MERITAE

Inde Horatius Lib. i. Epist. iiii.

Scripta Palatinus quacunq; reponit Apollo.

Græcæ etiam Bibliothecæ Inscriptio à Grutero refertur :

C. IV.

C. IVLIVS. C. L. PHRONIMVS
A. BYBLIOTHECA. GRAECA

Idem Imperator Bibliothecas in Palatio, teste Dione Hist. Rom. Lib. lxxi. perfecit, & dedicavit. Quae etiam Porticus & Bibliothecas à sororis nomine Octavianas dictas ex manibus Dalmatorum extruxit, referente eodem Lib. xlix.

Libri quidem in Bibliothecis supra arbores plumbeas reponerentur, ut etiam Marlianus notat in Topographia, ubi de Palatino monte agit, & sanè Io: Argolus variae eruditionis laude dignissimus politioris literaturae in Gymn. Bononiensi Professor fatetur se vidisse arborem plumbeam Lauri speciem cum folijs expansis, quibus nondum aurum decesserat, in vinea Ronciana in Palatino monte sita, erutam ea parte, quae vergit ad Auentinum, de qua cum quid esset à doctis deliberaretur, ex arboribus ille unam esse censuit, quibus Libri Bibliothecae imponebantur. Hanc ipsam cum post aliquot annos Romam reuersus à Ronconis expeteret, arborem igne conflam reperit. Bibliothecam in templo Traiani fuisse, Gellius Lib. i. r. testis est: *Sedentibus fortè nobis in Bibliotheca Templi Traiani.* Bibliothecam verò Capitolinam templo Iouis contiguam arbitror, quam Eusebius tempore Commodi exaruisse scribit, atq; Orofius repetit Lib. vii. Cap. xvi. Fuit & in Templo Herculis Tiburis, de qua Gellius: *Prorsus è bibliotheca Tiburti, quae tunc in Herculis templo inscripta satis con. p. oadè erat.* Et alia in templo Pacis ex eodem Gellio Lib. xvi. Cap. viii. *Commentarium L. Aelij, qui Varronis Magister fuit, studiose quaesivimus, eumq; in Pacis Bibliotheca repertum legimus.* Hæc tempore Imp. Commodi unà cum Palatina conflagrauit, ut scribit in eius Vita Herodianus, & Galenus in vita propria indicat, ibiq; multa à se scripta interiisse. Extra Romam pariter mos iste adoleuit. Ammianus Lib. xxi. *Inter templa emanet Serapeum, in quo Bibliothecae fuerant inestimabiles; & loquitur monumentorum veterum concinna fides, septuaginta volumina millia; Ptolomæi Regis vigilijs intentis composito bello*

bello Alexandrino, dum diripitur civitas, sub Dictatore Casare conflagrasse. De eodem Sarapeo Tertullianus Apol. Cap. xviii. Hodie apud Sarapeum Ptolomaei Bibliotheca tum ipsis Hebraicis literis exhibentur. Sic Constantinopoli in S. Sophia Bibliothecam fuisse Nicophorus meminit, & passim nunc in templis Bibliothecas ceruimus, easque ferè apud Coenobitas solum conseruatas lego. Plyn in nostro ad Bibliothecas Patuinas Prologo,

CAP. V. T. III.

De Ludis Decimis, Hecatombis, alijsq; donis

ad Nota spectantibus
Inter Nota autem diuersa nihil ferè solemnius, quam Ludi di Dijs nuncupati, quibus numina placari, aut fallis (ut eleganter D. Augustinus de Ciuit. Dei Lib. xviii. Cap. xii.) eorum criminibus expiari crimina putabant. Eos autem Magistratus ad bellum iturus mouebat, Sibyllinis verbis, Augurijsve introductus: qui deuictis hostibus Roma fiebant. Quomodo autem hi uouerentur, quibusq; solennitatibus, apud Liuium Lib. xxxix. videre est. Inter eos fuerunt Ludi magni in honorem Iouis, a Q. Fabio Maximo Dictatore pro victoria de Carthaginensibus habita voti, aris ccc xxxiiii. millibus, bobus Ioui ccc. &c. Hijs Quinquennales erant, ut in Liuiio Lib. xxvii. Item Decennales, & Vicennales, qui decimo, vel vigesimo Imperij anno fiebant. Secularibus ludis initium reddidit Valerius Maximus Lib. ii. Cap. i. v. qui memorat Valesium quemdam, valetudine liberis peste ad desperationem usque medicorum laborantibus restituta, Diti Patri Proserpinæ hostias nigras immolasse, Ludos, & Lectisternia continuis tribus noctibus, quia totidem filij periculo liberati erant, fecisse. Quem postea secutus Val Publicola, apud eandem Aram trinoctio Ludos fecit, quod indicat saxum in Terento campi Martij loco repertum.